

ВІДЗИВ ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

кандидата педагогічних наук, доцента Вознюка Олександра Васильовича на дисертацію Кудрі Миколи Миколайовича «Педагогічні засади збереження національної ідентичності вищої освіти України в контексті глобалізації», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – «Загальна педагогіка та історія педагогіки»

Державна політика в освітній сфері визначається, насамперед, об'єктивною вагомістю освіти як у суспільному розвитку, так і в житті кожної людини, що передбачає адаптацію вітчизняної освітньої системи до нових суспільних реалій і, водночас, збереження кращих здобутків минулого (від радянського періоду до сучасної незалежної України). Це виявляється у спробах формування цілісної самодостатньої національної системи освіти, її модернізації в умовах демократичних і ринкових суспільних відносин, гармонізації та забезпеченні її конкурентоспроможності у постіндустріальному інформаційному суспільстві, що передбачає виховання покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися впродовж всього життя.

Аналіз сучасної соціокультурної ситуації дозволяє дійти висновку, що сучасних умовах важливо знайти певний баланс – з одного боку, інтегруватися в світовий освітній простір, а з іншого – зберегти безперечні переваги національної системи освіти, що забезпечує розвиток національної культурної спадщини.

Тема піднята і розроблена дисертантом є, поза всяким сумнівом, актуальною. Здобувач цілком справедливо наголошує, що серед стратегічних засад реформування вищої освіти України чільне місце посідає національна ідея, зміст якої полягає у збереженні і примноженні національних освітніх традицій. Однак, як зазначає дисертант, системні дослідження у цьому напрямку перебувають на початковій стадії. Нині існує низка суперечностей між об'єктивними потребами у реформуванні вищої освіти України відповідно до вимог Болонської декларації та відсутністю досліджень пов'язаних з виявленням педагогічних засад збереження її національної

самобутності безпосередньо у зв'язку із модернізацією вищої освіти України. Саме це зумовило актуальність дисертаційної роботи, **метою** якої є науково-теоретичне обґрунтування і визначення педагогічних засад збереження національної ідентичності вищої освіти України в контексті глобалізації.

Виходячи з мети дослідження, дисертантом визначені шість пунктів **завдань** дослідницького процесу, а саме: уточнити понятійно-термінологічну складову феномену національної ідентичності; охарактеризувати глобалізацію, інтернаціоналізацію, європеїзацію як основні тенденції розвитку сучасної вищої освіти; визначити основні підходи до збереження національної ідентичності вищої освіти в державах пострадянського простору та охарактеризувати українську вищу освіту в дискурсі глобалізаційних процесів; проаналізувати основні педагогічні засади збереження національної ідентичності вищої освіти України; обґрунтувати необхідність протекції української мови, національного виховання студентів та суспільствознавчої освіти студентів як педагогічних засад збереження національної ідентичності вітчизняної вищої освіти; охарактеризувати маркери сприятливого освітнього середовища як головних чинників збереження національної ідентичності вищої освіти України.

В дисертації окреслено **методи** дослідження, а саме: системний аналіз наукової літератури, здійснений з метою визначення стану розробленості проблеми; історико-педагогічний аналіз, класифікація й абстрагування – для уточнення й конкретизації дефініцій і систематизації фактичних даних, тенденцій та періодів розвитку вищої освіти України; системно-структурний аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизація – з метою уточнення базових понять дослідження та визначення змісту і педагогічних засад в контексті глобалізації; аргументація – для актуалізації і трансформації педагогічних засад збереження національної ідентичності вищої освіти України в процесі її модернізації.

У дисертаційній роботі М.М. Кудрі окреслені відповідні наукова **новизна і теоретичне значення**, які полягають у тому, що вперше

обґрунтовано педагогічні засади збереження національної ідентичності вищої освіти України в контексті глобалізації; підтримка і впровадження української мови в навчальний процес вищих навчальних закладів; активна реалізація суспільствознавчої складової освіти та її компонента – громадянської освіти; впровадження національної системи виховання як фактору цілісного формування особистості; створення сприятливого освітнього середовища для розвитку і збереження національної ідентичності студентів вищих навчальних закладів; удосконалено понятійно-термінологічну систему феномену національної ідентичності вищої освіти; уточнено логічний зміст поняття «національна ідентичність вищої освіти»; подальшого розвитку набули наукові підходи до аналізу проблем глобалізації, інтернаціоналізації та європеїзації вищої освіти; визначення ролі і місця національного виховання в збереженні її національної ідентичності, розуміння сутності освітнього середовища.

Вагомою є **практична значущість** проведеного дослідження, оскільки результати наукової розвідки можуть бути використані в проектуванні механізмів модернізації вітчизняної вищої освіти в контексті Болонського процесу на різних рівнях – загальнодержавному, регіональному, університетському; в системі підвищення кваліфікації та перепідготовки викладачів вищої школи; в процесі викладання дисциплін «Педагогіка», «Історія педагогіки», «Сучасна європейська освіта», «Вища освіта і Болонський процес», для підготовки базових і спеціалізованих навчальних курсів у системі середньої, вищої і післядипломної професійної освіти, в ході розв'язання наукових і практичних завдань реформування національної освітньої політики, також у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів.

Відтак, як засвідчує аналіз дослідження, дисертантом на самодостатньому науковому рівні обґрунтовано **методологічні засади дослідження**. При цьому **науковий апарат** дисертації відповідає вимогам до

такого рівня робіт і є самодостатнім для розв'язання поставлених завдань, окреслених дисертантом.

На нашу думку, до найбільш значущих **теоретичних досягнень** дисертанта можна віднести такі аспекти:

- автором ґрунтовно розкриті сильні і слабкі сторони реформування вищої освіти України в умовах глобалізації;

- червоною ниткою через всю дисертацію проходить думка дисертанта, відповідно до якої серед стратегічних засад реформування вищої освіти України є урахування національної ідеї, яка має стати одним із аксіологічних векторів розвитку українського освітянського простору;

- автор обґрунтовує необхідність піднесення ролі української мови у формуванні національного виховання, справедливо зазначаючи, що мова цементує суспільство, дає вираз самодостатності народу;

- автором обґрунтовано, що вища освіта України, зберігаючи національні досягнення у вищій освіті, одночасно орієнтується на входження в європейський простір вищої освіти;

- окреслено перелік необхідних заходів для подальшого розвитку вищої освіти України в контексті рекомендацій Болонського процесу;

- переконливо доведено, що Болонський процес – загально-континентальний проект, який передбачає адаптацію вищої освіти до концепцій суспільного блага і суспільної відповідальності;

- показано, що Болонський процес не є уніфікацією систем вищої освіти країн Європи, а дає можливість виокремити кращі надбання кожної країни, збагатити їх та створити принципи і підходи до встановлення прозорості і зрозумілої схеми порівняння кінцевих результатів навчання, надати рівний доступ до освіти впродовж всього життя;

- вдало підібрані і використані додатки дисертації.

Аналіз літературних джерел, основних положень та висновків дисертації дозволяє дійти висновку про те, що автор роботи добре володіє методами теоретичного аналізу, систематизації і зіставлення здобутих фактів. Цілісний

аналіз дисертації дає підставу стверджувати, що всі дослідницькі завдання реалізовані.

Загалом, **структура дисертації** відповідає логіці наукового дослідження, послідовно розкриває основні завдання наукового пошуку автора. У **публікаціях** в повному обсязі відображено основні аспекти і результати дисертаційного дослідження.

Зміст автореферату є ідентичним змісту дисертації. У праці зроблені відповідні узагальнення й висновки, оформлені додатки, які можуть бути використані теоретиками і практикаками освіти.

Разом з тим, висловимо певні **побажання** щодо вдосконалення дисертаційної роботи.

1. У дисертації було б доцільно розглянути головні аспекти соціальної психіки українського народу, які досліджуються у працях О.Донченко, О. Борисової, М. Костомарова та ін.

2. У другому розділі дисертант розглядає питання національної ідентичності сфери вищої освіти у Російській Федерації, але при цьому не пише про вплив російської моделі національної ідентичності на український освітній простір; безперечно, існують певні соціокультурні механізми, за допомогою яких Росія нині прагне зберегти «російськість» колишніх радянських територій, і в тому числі й засобами освіти і культури.

3. Видається за доцільним у третьому розділі дисертаційної роботи не лише звернути увагу на проблеми національного виховання студентської молоді у контексті педагогічних засад збереження національної ідентичності вищої освіти України, але й розглянути різні виховні концепції українських науковців.

4. Було б слушно більш повно розкрити критичні аспекти Болонського процесу, на яких наголошує низка авторів.

Втім висловлені зауваження та побажання носять здебільшого рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої роботи.

Загальний висновок. Представлена дисертація Кудрі Миколи Миколайовича «Педагогічні засади збереження національної ідентичності вищої освіти України в контексті глобалізації» є самостійним, оригінальним, завершеним науковим дослідженням, яке має теоретичне і практичне значення, її автор робить вагомий внесок в проектування механізмів модернізації вітчизняної вищої освіти в контексті Болонського процесу; у розв'язання наукових і практичних завдань реформування національної освітньої політики та навчально-виховного процесу вищих навчальних закладів.

За своїм теоретичним рівнем, науковою новизною та практичною значущістю рецензована дисертація відповідає вимогам пп. 11 та 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань», а її автор, Кудря Микола Миколайович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільного виховання і
педагогічних інновацій
Житомирського державного університету
Імені Івана Франка
07.09.2012 р.

О.В. Вознюк

Підпис Вознюка О.В. В. ЗАСВІДЧУЮ

Доктор педагогічних наук, професор,
проректор з наукової діяльності
Житомирського державного
університету імені Івана Франка

Н.А. СЕЙКО